

SYSTÉM PSYCHOSOCIÁLNÍ INTERVENČNÍ SLUŽBY
VE ZDRAVOTNICTVÍ

ZPRÁVA O ČINNOSTI SPIS 2021

Zpracovali: PhDr. Lukáš Humpl
 Mgr. Iveta Nováková Knížková
 Mgr. Vendula Kolářová

Obsah

Úvod	3
Vyhodnocení plánu rozvoje SPIS v roce 2021	4
Peer podpora v resortu zdravotnictví	5
Intervenční podpora v resortu zdravotnictví	8
Linky telefonické krizové pomoci SPIS	10
Mimořádné události a činnost SPIS	11
Vzdělávání SPIS	15
Zapojení poskytovatelů zdravotních služeb do SPIS	16
Pracovníci SPIS v ČR	22
Cíle a aktivity 2022	26
Seznam zkratek	28

Úvod

System psychosociální intervenční služby ve zdravotnictví (dále SPIS) poskytuje prostřednictvím vyškolených zdravotníků (**peerů**) a psychologů resortní kolegiální podporu všem zdravotnickým pracovníkům. Stejně tak je k dispozici příbuzným, známým a svědkům nečekaných a náhlých událostí, při kterých dochází k psychické zátěži v důsledku nehody, náhlého onemocnění či úmrtí. Tuto formu podpory poskytují zdravotničtí interventi.

Kolegiální podpora probíhá v rámci péče o lidské zdroje a je jedním z dostupných opatření v rámci péče o duševní zdraví pracovníků ve zdravotnictví. K dispozici je všem zaměstnancům v rámci resortu, a to jak v případě akutního zasažení psychicky nadlimitní událostí, tak i při dlouhodobém, chronickém stresovém zatížení psychiky zdravotnického pracovníka. Peer podpora garantuje diskrétnost, mlčenlivost, výborný časový dosah služby a flexibilitu. Uživatel může využít nejen peerů ve své vlastní organizaci, ale kteréhokoliv takto vyškoleného kolegu v rámci ČR. Stejně tak je k dispozici zcela anonymní krizová linka pro zdravotníky.

První psychická pomoc je poskytována osobám, které postihla akutní stresová reakce. Tuto podporu mohou poskytnout vyškolení zdravotníci, tzv. **interventi**. Péčí o psychicky zasažené osoby - blízké pacientů, či pozůstalé, dokáží také usnadnit práci ošetřujícímu personálu. Ten se může soustředit na své odborné medicínské úkoly, a je si jist, že o psychicky zasažené blízké osoby, je dobře postaráno. Intervent tak provází zasažené v jejich nejtěžších chvílích.

Podpora pracovníky SPIS je aktuálně **dostupná u více než 70 poskytovatelů zdravotních služeb** a počet zapojených organizací každoročně stoupá.

SPIS je zajištěn prostřednictvím státní příspěvkové organizace v přímé působnosti **Ministerstva zdravotnictví** (dále MZ), Národního centra ošetřovatelství a nelékařských zdravotnických oborů (dále NCO NZO), v oblasti koncepční, koordinační, organizační a vzdělávací.

V roce 2021 bylo NCO NZO poskytnuta částka 4.399 tis. Kč jako účelová provozní dotace na pokrytí nákladů systému psychosociální intervenční služby (SPIS) a pokrytí nákladů na provoz krizové linky, která byla zřízena v souvislosti s epidemickou situací na základě pověření MZ ČR. Vývoj epidemie COVID-19, charakter následných vln, stejně jako proměnlivé zatížení linky způsobilo nedočerpání prostředků v částce 386 tis. Kč.

Vyhodnocení plánu rozvoje SPIS v roce 2021

Do plánu rozvoje SPIS výrazně zasáhla epidemie nemoci COVID-19. Přesto probíhaly nejen plánované činnosti v rovině kolegiální (peer) péče a intervenční podpory blízkým a pozůstalým pacientů. Do systémem zajišťovaných přibyly i **nové aktivity**, jako například **peer podpora studentů zdravotnických oborů**.

V roce 2021 pokračovalo **cílené budování podpůrného týmu zdravotnických peerů a interventů** největšího poskytovatele zdravotních služeb v ČR, Fakultní nemocnice (dále FN) v Motole. Podobně je díky projektu ESF Prevence II. - „Zmírnění negativních dopadů psychické a fyzické zátěže na nelékařské zdravotnické pracovníky prostřednictvím systémového opatření“, CZ. 03.3.X/0.0/0.0/15_018/0015890 (dále Prevence II), SPIS zaváděn do dalších zdravotnických zařízení, a to FN Bulovka, FN U svaté Anny v Brně, Úrazové nemocnice Brno, Krajské zdravotní, a.s. (čítá sedm nemocnic Ústeckého kraje) a Domažlické nemocnice. Finanční prostředky jsou čerpány v souladu s podmínkami operačního programu. Projekt Prevence II. je pilotní pro šest vybraných poskytovatelů zdravotních služeb. Výběr zohledňoval oblasti, či organizace, kde psychosociální podpora chyběla. Další rozvoj zavádění psychosociální podpory by mohl být podpořen z některého dalšího dotačního programu (více kap. Cíle a aktivity 2022).

V roce 2021 získalo NCO NZO finanční prostředky výtěžku benefiční akce Nadace Via. Tyto jsou určeny pro vzdělávání peer a interventů pro nadcházející období. Prostředky je nutné vyčerpat nejpozději do 30. 4. 2023 (více kap. Cíle a aktivity 2022).

Dle plánu činnosti rovněž pokračovala práce zdravotnických peerů a interventů v rámci poskytování telefonické podpory na krizových linkách SPIS.

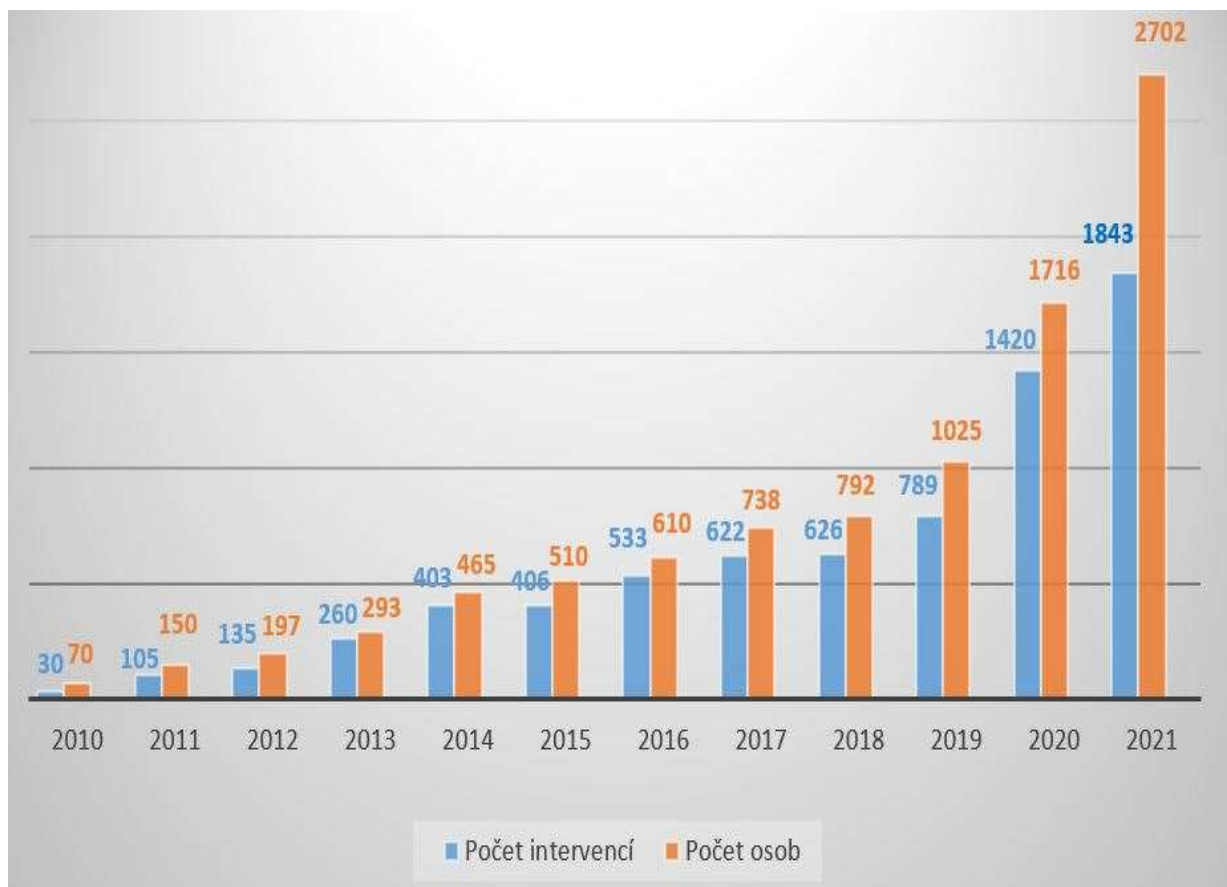
Vzdělávání zdravotnických peerů a zdravotnických interventů, organizaci i průběh nejen certifikovaných kurzů, rovněž výrazně zasáhla epidemická situace. Zapříčinila nucené odložení některých modulů certifikovaného vzdělávání, v nichž se peeri a interventi připravují do praxe. Zčásti bylo nutno, tam kde to náplň konkrétní části vzdělávání umožnila, přejít **dočasně na online formu výuky**. I toto opatření znamenalo komplikace v přípravě nových pracovníků SPIS.

Dle individuálních potřeb a zájmu poskytovatelů zdravotních služeb je postupně naplňována idea Metodického doporučení MZ v podobě plošné implementace psychosociální intervenční služby za účelem podpory zdravotnických pracovníků v první linii.

Peer podpora v resortu zdravotnictví

Psychosociální podpora zdravotníků, která vychází z principů Critical Incident Stress Managementu (dále CISM) byla v roce 2021 byla **poskytnuta 2702 zdravotníkům**. Jde o **meziroční nárůst o 30 %**. Ještě výraznější byl nárůst počtu uskutečněných intervencí, a to o 57 % (Graf 1)

Graf 1 Trend poskytování peer podpory ve zdravotnictví

V roce 2021 byla peer podpora dostupná na všech zdravotnických záchranných službách (dále ZZS) s výjimkou ZZS Karlovarského a ZZS Olomouckého kraje. Důvodem absence ve zmíněných organizacích je dlouhodobý nezáměr managementů o poskytování peer podpory ze strany SPISu.

Kolegiální podpora probíhá rovněž v řadě fakultních nemocnic, jako jsou FN Ostrava, FN Olomouc, FN Hradec Králové, FN Královské Vinohrady, FN Bulovka, Všeobecná fakultní nemocnice a FN Plzeň a u dalších krajských i soukromých poskytovatelů zdravotních služeb. **Z krajských nemocnic jsou plně zapojeny krajské nemocnice Liberec, Jihlava, či Zlín.**

Peer podpora je k dispozici také u cca čtyř desítek menších poskytovatelů zdravotních služeb, kde fungují buď plnohodnotné týmy zdravotnických peerů, nebo jsou postupně budovány.

Pokud jde o využitelnost, v počtu intervencí nadále převažuje forma individuální peer podpory, která může být zcela anonymní a pro zdravotnické pracovníky je proto dobře akceptovatelná. Vzestupný trend lze ovšem pozorovat i v rámci skupinových setkání, kdy je poskytována peer podpora celému zasaženému týmu. **Některé z forem skupinové podpory (demobilizace, defusing, debriefing) se zúčastnilo přes 1000 zdravotníků, včetně studentů zdravotnických oborů.** To je pětkrát více než v předchozích letech.

V roce 2021 proběhl technicky poměrně náročný přechod na nový systém vykazování dat, který byl centralizován na NCO NZO.

K nejčastějším nadlimitně zatěžujícím událostem, při nichž byla peer podpora poskytována, patřily situace úmrtí (jak pacienta, tak i blízké osoby nebo kolegy), pocit vlastního selhání zdravotníka, napadení či zranění při výkonu profese či nehoda sanitního vozidla. Vysoké procento intervencí dále souviselo s konflikty v rámci pracovního kolektivu (Tabulka 1). Skupina nezařazená: znamená jinou formu skupinového ošetření, než jsou přesně vymezené metody Demobilizace, Defusing a Debriefing. Do této kategorie spadá většina skupinových podpor na konkrétních odděleních během epidemiologické situace, stejně jako skupiny studentů. Statistiky budou průběžně upravovány v roce 2022 ve spolupráci s odborem ICT NCO NZO na základě vzniklé mimořádné situace v důsledku pandemie.

Tabulka 1 Přehled témat a forem intervencí v rámci peer podpory

Kategorie	Počet
Úmrtí - dospělý	194
Úmrtí - dítě	61
Pocit vlastního selhání	198
Obtížná situace na pracovišti	317
Napadení zdravotníka	14
Zranění zdravotníka	38
Mimořádná událost	76
Epidemie	54
Mimopracovní problémy	360
Onemocnění zdravotníka	43
Pracovní vyčerpání	57
Pochybení při výkonu práce	7
Nespecifikováno	424
Individuální	356
Individuální - telefonická	427
Individuální - online	6
Individuální emailová	2
Debriefing	7
Defusing	2
Demobilizace	4
Skupina nezařazená	1039
Individuální intervence celkem	791
Skupinové intervence celkem	1052
Počet zúčastněných při mimoř. ud.	1143

Peer podpora studentům zdravotnických oborů

Opakované vlny epidemie Covid-19 přinesly potřebu postarat se o zajištění psychické podpory studentů lékařských fakult, stejně jako studentů zdravotnických oborů středních a vyšších odborných škol zdravotnického zaměření. Řada těchto budoucích zdravotnických pracovníků se setkala v rámci krizové situace s vysoce duševně zátěžovými momenty, a to nejen při své odborné praxi, ale mnozí jako dobrovolníci, či během výkonu své pracovní povinnosti u poskytovatele zdravotních služeb. Někteří byli činní na sice běžných odděleních, fungujících však v nestandardním režimu, jiní přímo na jednotkách léčící Covid nemocné.

V dubnu 2021 začal SPIS nabízet psychickou podporu pro studenty všech lékařských fakult a zdravotnických škol, kteří se podíleli na poskytování zdravotní péče na COVID pracovištích. Vznikla potřeba jejich podpory vzhledem k tomu, že byli vystaveni nadlimitní psychické zátěži. Celkem se jednalo o cca 60 organizací. Byly vytvořeny týmy, nabízející jak online, tak i prezenční podporu pro zasažené studenty. Tato rovina peer

a psychologické práce SPIS je nyní stále aktivně poskytována přibližně v pětině zdravotnických škol. Do konce roku 2021 byla poskytnuta psychická péče více než 500 studentů, především zdravotnických oborů středních a vyšších odborných škol.

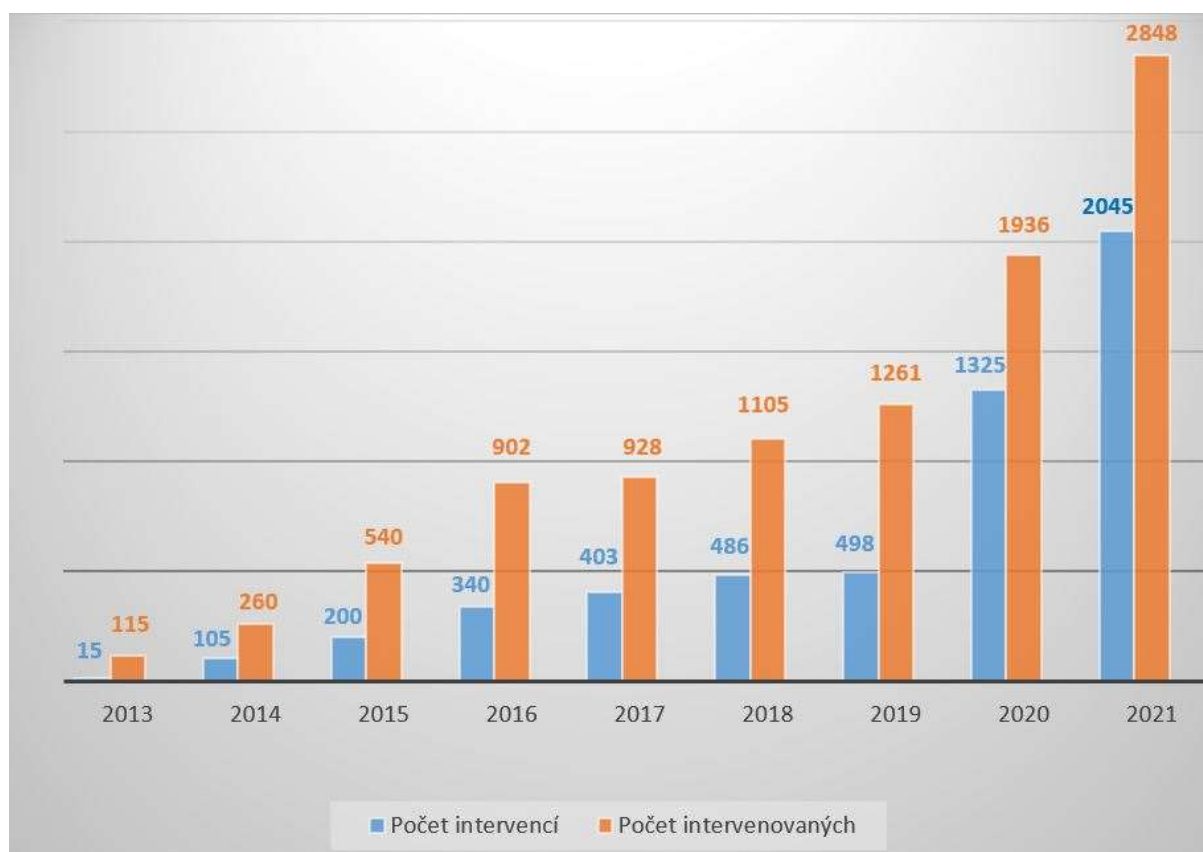
Zájmem systému je navázat se školami a fakultami zdravotnického zaměření trvalou spoluprací. Jejím smyslem má být jednak edukace studentů, pokud jde o peer podporu, zvládnání psychicky nadlimitních profesních situací, či sebe péči. Současně jsou peeri a psychologové SPIS připraveni napříč Českou republikou poskytnout svým budoucím kolegům podporu poté, co budou během výkonu své praxe obtížnou událostí zasaženi.

I po skončení epidemické zátěže pracují peeri SPIS u poskytovatelů zdravotních služeb se studenty zdravotnických škol opakovaně, či celými kolektivy. Důvodem poskytované podpory jsou například nejen akutní psychická zátěž při vykonávání praxe, ale opakovaně také vážné onemocnění, úraz, nebo dokonce úmrtí spolužáka.

Intervenční podpora ve zdravotnictví

Poskytování první psychické pomoci sekundárně zasaženým osobám ve zdravotnictví je druhým pilířem psychosociální podpory. V této oblasti je rovněž patrná naléhavá potřeba, respektive prudký nárůst počtu intervencí, jak vyplývá z Grafu 2. I v tomto segmentu činnosti SPIS je zřetelný vliv epidemie COVID-19 a opakovaně narůstajících vln tohoto onemocnění.

Graf 2 Trend poskytování první psychické pomoci sekundárně zasaženým

Intervence blízkým a pozůstalým jsou poskytovány v rámci osmi zdravotnických záchranných služeb: ZZS Moravskoslezského kraje, ZZS Jihomoravského kraje, ZZS Vysočina, ZZS Jihočeského kraje, ZZS Plzeňského kraje, ZZS Středočeského kraje, ZZS Libereckého kraje a ZZS Královéhradeckého kraje. ZZS hlavního města Prahy na spuštění služby zdravotnických interventů intenzivně pracuje. Interventy začali do praxe zavádět také poskytovatelé lůžkových péče, jejichž množství prakticky kopíruje poskytování peer podpory v těchto zařízeních.

Nejčastějšími situacemi, kdy je zdravotnický intervent využíván pro pomoc sekundárně zasaženým, jsou náhlá a tragická úmrtí dětských i dospělých pacientů, suicidální pokusy, či mimořádné události většího rozsahu (Tabulka 2).

Tabulka 2 Přehled témat a forem intervencí v rámci podpory blízkým a pozůstalým

Kategorie	Počet
Událostí celkem	2045
Počet ošetřených celkem	2848
Úmrtí - dospělý	258
Úmrtí - dítě	94
Mimořádná událost	94
Epidemie	32
Kritický stav blízké osoby	66
Dopravní nehoda	48
Suicidum	51
Trestný čin	8
Sdělení závažné zprávy	24
Nespecifikováno	1370
Počet mimoř. událostí	1

Do statistiky se projevuje činnost krizové telefonické linky pro blízké a pozůstalé, z níž nejsou konkrétní témata specifikována. V oblasti sběru dat je v roce 2022 plánována úprava kategorií dat.

Také v případě intervencí první psychické pomoci jsou zřetelné rozdíly ve využití služby v jednotlivých krajích ČR. Podobně jako v peer aktivitách znamená každý větší poskytovatel zdravotních služeb, jež začne s poskytováním intervencí blízkým a pozůstalým, viditelné posílení systému v daném regionu. Rovněž v tomto segmentu péče nejsou potřeby terénu plošně uspokojeny.

Linky telefonické krizové pomoci SPIS

Na základě poptávky zdravotnického terénu v době nouzového stavu byly v březnu 2020 uvedeny do provozu dvě krizové podpůrné linky:

- Linka krizové podpory pro zdravotníky
- Linka zdravotnické krizové pomoci pro veřejnost.

Obě linky byly v provozu i během celého roku 2021, a to v době vrcholících epidemických vln, stejně jako mimo ně. K poskytnutí první psychické pomoci jsou na nich připraveni pracovníci SPIS s dovedností peer-interventa, kteří prošli navíc kurzem telefonické krizové intervence. **V roce 2021 obsloužili celkově 770 hovorů.**

Zásadním přínosem telefonické linky je její okamžitá dostupnost i v době, kdy je pracovník na svém pracovišti a má jen omezený časový prostor s někým v klidu hovořit. Linka je anonymní a hovory nejsou nahrávány, což zásadně napomáhá pocitu bezpečí a umožňuje svěřit se i s citlivými tématy.

Zdravotnická krizová linka pomoci pro veřejnost je dostupná přes celostátní číslo 1221, a to spojením přes operátora, nebo sdělením telefonního čísla. **Letáky s informacemi o lince dostali k dispozici všichni poskytovatelé zdravotních služeb v ČR** a psychicky zasaženým blízkým či pozůstalým pacienta je mohou cíleně dávat k dispozici.

Zdravotníci a interventi SPIS, podílející se na obsluze linek, procházejí pravidelně intervizemi a supervizemi. Čtyřicetičlenný tým se zároveň každoročně dále vzdělává v dovednosti poskytování telefonické krizové pomoci na společném kurzu. Jeho náplní je předávání zkušeností a další prohlubování praktických dovedností i teoretických vědomostí.

Mimořádné události a činnost SPIS

V roce 2021 se pracovníci SPIS účastnili poskytování psychosociální podpory v rámci dvou mimořádných událostí (dále jen MU), dlouhodobě také pracovali v rámci psychosociální podpory v souvislosti s epidemií COVID-19.

1. Živelná katastrofa JMK

Systém psychosociální intervenční služby aktivně vstoupil do poskytování psychosociální podpory v souvislosti s živelnou katastrofou, která 24. června zasáhla několik obcí v Jihomoravském kraji. Do pomoci se zapojili zdravotničtí intervenenti, peeři, psychologové, i odborní garanti SPIS. Od začátku mimořádné události SPIS pracoval v úzké součinnosti s Ministerstvem vnitra (dále MV) a MZ.

Zdravotničtí intervenenti – psychická podpora zasaženému obyvatelstvu

Již krátce po vzniku mimořádné události zasahovali v postižené oblasti intervenenti ZZS Jihomoravského kraje - členové SPIS a také krajská koordinátorka SPIS. V rámci pomoci z okolních krajů se do poskytování první psychické pomoci zapojila i další zdravotnická interventka, členka týmu ZZS Zlínského kraje. Následující den bylo na základě požadavku koordinátorky do terénu vysláno k poskytnutí psychické podpory pět zdravotnických interventů, kteří v oblasti pracovali během dopoledních hodin.

První psychická pomoc byla prostřednictvím zdravotnických interventů poskytnuta v prvních hodinách celkem 27 zasaženým občanům. V následujících dnech po události proběhlo dalších 6 intervencí, které odvedli intervenenti ZZS (Tabulka 3).

Zdravotničtí intervenenti v terénu předávali kontakty na Linku krizové podpory SPIS pro sekundárně zasažené. Tato realizovala podpůrné hovory s občany postižených obcí. Počet hovorů nelze vzhledem k anonymitu respektujícímu charakteru služby vyčíslit.

SPIS nabídl koordinátorům psychosociální pomoci zapojení 23 připravených zdravotnických interventů, kteří by v oblasti mohli pracovat v následujících dnech. S ohledem na mobilizaci sil Integrovaného záchranného systému nebyla nabídka podpory využita.

Na základě požadavku Generálního ředitelství Hasičského záchranného sboru (dále GŘ HZS) však byl dvanáct dní po události vyslán do oblasti tým zdravotnických interventů. Stalo se tak v souvislosti s plánovanými demolicemi domů a očekávanou následnou vlnou akutních stresových reakcí i dalších zdravotních obtíží.

Tým Systému psychosociální intervenční služby pracoval v zasažené oblasti po dobu tří dní a odvedl 69 intervencí, při nichž bylo ošetřeno 99 osob.

Zdravotničtí peři - psychická podpora zasaženým zdravotníkům

Krátce po ukončení záchranných prací zasahujícími výjezdovými skupinami ZZS byly realizovány první podpůrné intervence u pracovníků ZZS Jihomoravského kraje i dalších záchranných služeb, kteří se podíleli na poskytování pomoci zraněným. Zdravotničtí peři a psychologové SPIS realizovali do konce června 30 peer podpor, včetně dvou skupinových a během následujících dní bylo peery ošetřeno dalších šest pracovníků ZZS. (Tabulka 3).

Na krizové lince psychické podpory pro zdravotníky jsme zaznamenali telefonáty zasažených zdravotníků z oblasti mimořádné události (dále MU), kterým byla poskytnuta telefonická krizová podpora. Provedeno bylo mimo jiné i 260 nabídek psychické podpory zdravotnickým pracovníkům, tedy prakticky všem zasahujícím a také pracovníkům ZZS, jinak zapojeným do řešení události, například se jedná o tým operátorů krajského zdravotnického operačního střediska.

Tabulka 3 Přehled činností SPIS v souvislosti s živelnou katastrofou v Jihomoravském kraji

Provedený typ SPIS podpory	Počet intervencí	Počet ošetřených
Psychologická a peer podpora zdravotníkům	24	36
Intervence zasaženému obyvatelstvu	96	132

2. Vlakové neštěstí – Plzeňský kraj

V rámci zajištění psychosociální pomoci po střetu dvou vlakových souprav u obce Milavče, která se odehrála 4. 8. 2021, byli rovněž zapojeni psychologové, odborní garanti, zdravotničtí intervenenti a peři SPIS.

Na místě události a v kulturním domě, do jehož prostor byli odsunuti lehce zranění a nezranění účastníci nehody, pracovala skupina interventů ZZS Plzeňského kraje. Interventka ZZS pracovala také v nemocnici Domažlice, ve FN Plzeň zasahovali tamní intervenenti SPIS.

Po skončení zásahu ZZS byla na místě MU provedena demobilizace s posádkami, které byly ještě přítomny a peer ošetření jedné zasažené osoby. Nabídka psychické podpory týmem SPIS proběhla všem zúčastněným posádkám ZZS (30 osob). Dále proběhly debriefingy s patnácti pracovníky ZZS a další individuální intervence.

Tabulka 4 Přehled činností SPIS v souvislosti s MU – střet vlaků

Provedený typ SPIS podpory	Počet intervencí	Počet ošetřených
Psychologická a peer podpora zdravotníkům	4	20
Intervence zasaženému obyvatelstvu	12	28

3. Epidemie COVID-19

Druhý rok pokračující epidemii nemoci COVID-19 nepochybně musíme do výčtu mimořádných událostí zařadit. Znamenala opakovaně i v roce 2021 zkoušku organizačních schopností SPIS a dovednosti zapojit se do poskytování psychosociální podpory za panujících náročných podmínek. U řady poskytovatelů zdravotních služeb tvořila souvislost s epidemií významnou část všech odvedených peer intervencí a probíhala zdaleka nejen na Covidem bezprostředně zasažených, či zatížených pracovištích. Epidemie potvrdila potřebnost kolegiální podpory při dlouhodobém a závažném zatížení pracovním stresem. Nutno podotknout, že samotní peři a intervenenti jsou zdravotnickými pracovníky, na něž doléhají epidemické souvislosti stejně, jako na všechny ostatní. Přesto se velká část z nich byla ochotna zapojit do poskytování psychosociální podpory i v takto obtížných časech.

Při výše uvedených mimořádných událostech v roce 2021 byla poskytnuta peer podpora celkem 1144 zdravotnickým pracovníkům.

Vzdělávání SPIS

Vzdělávání v rámci SPIS úspěšně pokračovalo i za obtížných podmínek. Celkem bylo za úzké spolupráce a organizace NCO NZO zrealizováno 8 certifikovaných kurzů a 4 vzdělávací akce, v nichž bylo proškoleno 254 účastníků. V roce 2021 byly uskutečněny:

Certifikované kurzy

PEER 4 kurzy, vyškoleno 81 osob (z toho projekt Prevence II dva kurzy)
Intervent 4 kurzy, vyškoleno 95 osob (z toho projekt Prevence II dva kurzy).

Vzdělávací akce

Refresh a odborné 4 kurzy, proškoleno 78 osob (z toho projekt Prevence tři kurzy)
Názvy kurzů Skupinové metody PEER podpory, Telefonická PEER podpora, PEER a Intervenční péče při MU, Specifika nemocniční intervence.

Zorganizovány byly rovněž tři odborné konference pro pracovníky SPIS.

Konference:

SPIS online jednodenní vzdělávací akce pro pracovníky SPIS – zdravotnické peery a Interventy, připojeno cca 160 účastníků.
Peer prezenční třídní vzdělávací akce (Liberecký kraj) za účasti ministra zdravotnictví, účast 95 účastníků.
Intervent kombi třídní vzdělávací akce (NCO NZO) kombinované formy; prezenčně účastno 60 účastníků, online připojeno 53 účastníků.

Zapojení poskytovatelů zdravotních služeb do SPIS

Následující strany (Tabulky 5-18) přináší souhrnné informace o počtech aktivně zapojených zdravotnických peerů, interventů a psychologů SPIS v jednotlivých krajích. Umožňují rovněž získat představu a přehled o zapojení jednotlivých poskytovatelů zdravotních služeb do resortní peer a intervenční podpory.

Neuvedené organizace dosud psychosociální podporu dle Metodického doporučení MZ nenabízejí.

Pozn.: součet peerů, interventů a psychologů není roven celkovému počtu pracovníků SPIS daného poskytovatele zdravotních služeb, či kraje, protože více než třetina členů SPIS je zároveň peerem i interventem.

Tabulka 5 Hlavní město Praha

Název organizace	Počet peerů	Počet interventů	Počet psychologů
FN Královské Vinohrady	9	8	0
FN Na Bulovce	11	10	2
FN Thomayerova nemocnice	1	0	0
FN v Motole	11	21	1
IKEM	2	3	0
Interna CO, spol. s.r.o.	2	0	0
Psychiatrická nem. Bohnice	4	0	2
Ústav hematologie a krevní transfúze	2	1	1
Ústav péče o matku a dítě	1	1	0
Všeobecná fakultní nemocnice	10	2	0
ZZS Hlavního města Praha	7	10	0
Celkem	59	55	6
Celkem pracovníků ve SPIS	97		

Tabulka 6 Královéhradecký kraj

Název organizace	Počet peerů	Počet interventů	Počet psychologů
ZZS Královéhradeckého kraje	7	14	0
FN Hradec Králové	11	15	0
Nemocnice Vrchlabí	2	1	0
Celkem	21	30	0
Celkem pracovníků ve SPIS	40		

Tabulka 7 Jihomoravský kraj

Název organizace	Počet peerů	Počet interventů	Počet psychologů
ZZS Jihomoravského kraje	5	11	0
FN U svaté Anny v Brně	9	9	0
Úrazová nemocnice v Brně	2	3	0
Masarykův onkologický ústav	6	0	0
Nemocnice Kyjov	4	0	0
Nemocnice TGM Hodonín	2	2	0
Nemocnice Boskovice	0	1	0
Nemocnice Blansko	1	0	0
Celkem	29	26	0
Celkem pracovníků ve SPIS	45		

Tabulka 8 Olomoucký kraj

Název organizace	Počet peerů	Počet interventů	Počet psychologů
ZZS Olomouckého kraje	3	3	0
FN Olomouc	13	13	1
PN Šternberk	3	2	1
Celkem	19	18	2
Celkem pracovníků ve SPIS	34		

Tabulka 9 Liberecký kraj

Název organizace	Počet peerů	Počet interventů	Počet psychologů
ZZS Libereckého kraje	7	11	1
Krajská nemocnice Liberec	2	2	0
Nemocnice Česká Lípa	4	2	0
Nemocnice Jablonec n.	3	1	0
Celkem	16	16	1
Celkem pracovníků ve SPIS	24		

Tabulka 10 Karlovarský kraj

Název organizace	Počet peerů	Počet interventů	Počet psychologů
ZZS Karlovarského kraje	2	0	0
Nemocnice Cheb	1	0	0
PENTA HOSPITALS Sokolov	2	0	0
PENTA HOSPITALS Ostrov no.	2	0	0
Celkem	7	0	0
Celkem pracovníků ve SPIS	7		

Tabulka 11 Pardubický kraj

Název organizace	Počet peerů	Počet interventů	Počet psychologů
ZZS Pardubického kraje	6	0	0
Nemocnice Pardubického kraje	2	3	0
Univerzita Pardubice	1	1	0
OLÚ Žamberk	0	1	0
Charita Ústí nad Orlicí	1	0	0
Celkem	10	5	0
Celkem pracovníků ve SPIS	14		

Tabulka 12 Jihočeský kraj

Název organizace	Počet peerů	Počet interventů	Počet psychologů
ZZS Jihočeského kraje	5	12	1
Nemocnice Jindřichův Hradec	0	2	0
Celkem	5	14	0
Celkem pracovníků ve SPIS	14		1

Tabulka 13 Plzeňský kraj

Název organizace	Počet peerů	Počet interventů	Počet psychologů
ZZS Plzeňského kraje	6	16	0
FN Plzeň	8	13	2
Nemocnice Domažlice	7	9	0
Celkem	21	38	2
Celkem pracovníků ve SPIS	46		

Tabulka 14 Zlínský kraj

Název organizace	Počet peerů	Počet interventů	Počet psychologů
ZZS Zlínského kraje	13	14	0
Trs nemocnic ZK	7	4	0
SZŠ Zlín	1	1	0
Celkem	21	19	0
Celkem pracovníků ve SPIS	23		

Tabulka 15 Moravskoslezský kraj

Název organizace	Počet peerů	Počet interventů	Počet psychologů
ZZS Moravskoslezského kraje	17	28	1
FN Ostrava	10	18	0
Městská nemocnice Ostrava	1	7	0
Nem. s poliklinikou Havířov	4	4	0
Slezská nemocnice v Opavě	2	4	0

Sdružené zdrav. zařízení Krnov	1	0	0
Nem. s poliklinikou Karviná- Ráj	2	0	0
Nem. Agel Ostrava Vítkovice	1	0	0
Nem. Frýdek-Místek	0	3	0
Nem. Agel Třinec-Podlesí	0	1	0
Mobilní hospic Ondrášek	1	1	0
Celkem	39	66	1
Celkem pracovníků ve SPIS	82		

Tabulka 16 Kraj Vysočina

Název organizace	Počet peerů	Počet interventů	Počet psychologů
ZZS Kraje Vysočina	8	9	0
Psychiatrická nem. Jihlava	2	0	0
Nemocnice Jihlava	1	3	0
Dětská psych.nem.Velká Bíteš	2	0	0
Nemocnice Třebíč	0	1	0
Celkem	13	13	0
Celkem pracovníků ve SPIS	19		

Tabulka 17 Ústecký kraj

Název organizace	Počet peerů	Počet interventů	Počet psychologů
ZZS Ústeckého kraje	4	1	1
Krajská zdravotní a.s., * Hornická nem. Bílina, Roudnice n. Labem	7	17	0
Hornická nemocnice Bílina	0	1	0
Dětská psych. nemocnice Louny	1	1	0
PENTA HOSPITALS Roudnice nad Labem	1	0	0

Celkem	13	20	1
Celkem pracovníků ve SPIS	24		

*Masarykova nemocnice Ústí n. L., nemocnice Teplice, nemocnice Chomutov, nemocnice Děčín, nemocnice Most, nemocnice Litoměřice, nemocnice Rumburk, nemocnice následné péče Ryjice

Tabulka 18 Středočeský kraj

Název organizace	Počet peerů	Počet interventů	Počet psychologů
ZZS Středočeského kraje	12	18	0
Oblastní nemocnice Příbram	3	6	1
Nemocnice Mladá Boleslav	2	3	0
Nemocnice Benešov	0	1	0
Celkem	17	28	1
Celkem pracovníků ve SPIS	29		

Uvedené tabulky ukazují značnou nevyváženost dostupnosti peer a intervenční podpory mezi jednotlivými kraji České republiky, stejně jako nezapojení se přibližně dvou třetin poskytovatelů zdravotních služeb do systému psychosociální podpory. Jak ukazuje přehled personálního pokrytí pracovníky SPIS u jednotlivých poskytovatelů zdravotní péče, v mnohých organizacích dosud SPIS implementován nebyl nebo je zastoupen stále spíše symbolicky než prakticky využitelně. **Mezi nejméně aktivní kraje patří Pardubický a Karlovarský**, což se odráží také na množství zapojených peerů a interventů v praxi. Z velkých poskytovatelů zdravotních služeb **schází využívání SPIS podpory ve FN Brno, Fakultní Thomayerově nemocnici, Karlovarské krajské nemocnici, či Nemocnici České Budějovice.**

Lze tedy konstatovat, že idea plošného zavedení psychosociální podpory v resortu zdravotnictví bude vyžadovat ještě značné úsilí v dalších letech.

Pracovníci SPIS v ČR

V roce 2021 pokračoval intenzivní výcvik nových zdravotnických peerů a zdravotnických interventů. Srovnáním údajů v Tabulkách 19 a 20 lze vysledovat, v kterých krajích České republiky je SPIS v resortu zdravotnictví již dobře dostupný, kde se aktuálně rozvíjí a které kraje jsou dosud pokryty jen částečně a nedostatečným počtem aktivních peerů a interventů.

Značný rozvoj zaznamenává hlavní město Praha, v němž se počet pracovníků SPIS takřka zdvojnásobil, stejně jako je patrný nárůst poskytovatelů peer a intervenční podpory v krajích Jihomoravském a Ústeckém. Ve všech jmenovaných probíhá již zmíněný projekt ESF Prevence II. a v jeho rámci také zaměřená příprava dalších pracovníků SPIS do praxe.

Tabulka 19 Počty pracovníků SPIS v krajích – rok 2020

Název kraje	Peři	Interventi	Psychologové	Pracovníci SPIS celkem
Hlavní město Praha	26	39	6	52
Jihomoravský kraj	14	17	0	26
Královéhradecký kraj	11	27	0	31
Olomoucký kraj	18	23	3	40
Liberecký kraj	15	15	1	21
Karlovarský kraj	2	1	0	2
Kraj Vysočina	11	11	0	16
Pardubický kraj	22	6	0	25
Jihočeský kraj	4	12	1	12
Plzeňský kraj	17	34	4	41
Zlínský kraj	23	19	0	26
Moravskoslezský kraj	36	63	1	78
Ústecký kraj	7	5	1	11
Středočeský kraj	22	33	3	39
Celkem	228	305	20	420

Naopak, jak plyne ze srovnání údajů v tabulkách 19 a 20, SPIS se v roce 2021 nedařilo rozvíjet v krajích Pardubickém a Středočeském, kde došlo k výrazným poklesům aktivních zdravotnických peerů a interventů.

Tabulka 20 Počty pracovníků SPIS v krajích – rok 2021

Název kraje	Peerů	Interventi	Psychologové	Pracovníci SPIS celkem
Hlavní město Praha	59	55	6	97
Jihomoravský kraj	29	26	0	45
Královéhradecký kraj	21	30	0	40
Olomoucký kraj	19	18	2	34
Liberecký kraj	16	16	1	22
Karlovarský kraj	7	0	0	7
Kraj Vysočina	13	13	0	19
Pardubický kraj	10	5	0	14
Jihočeský kraj	5	14	1	14
Plzeňský kraj	21	38	2	46
Zlínský kraj	21	19	0	23
Moravskoslezský kraj	39	66	1	82
Ústecký kraj	13	20	1	24
Středočeský kraj	17	28	1	29
Celkem	290	348	15	496

Narůstající využitelnost psychosociální podpory v resortu zdravotnictví jasně signalizuje potřebu přípravy dalších poskytovatelů – peerů a interventů. **Těchto pracovníků přibylo v roce 2021 celkem přes 80.**

Počty absolventů základních kurzů v obou dovednostech nekorrespondují s nárůstem aktivních pracovníků SPIS. Jedním z důvodů je přirozený úbytek v rámci systému, především opuštěním aktivního poskytování peer, či intervenční podpory. Druhou příčinou je skutečnost, že zdaleka ne všichni absolventi základních kurzů následně vstupují do SPIS jako aktivní členové.

V této souvislosti vystupuje do popředí otázka výběru vhodných zájemců, která je však aktuálně stále ještě úplně na straně poskytovatele zdravotních služeb, jenž konkrétního pracovníka vybírá a vysílá do kurzu.

Cíle a aktivity 2022

- Intenzivně pokračovat v přípravě dalších peerů a interventů v certifikovaných kurzech, především pro dosud ve SPIS **nezapojené poskytovatele zdravotních služeb. Naplánováno je 6 základních kurzů pro přípravu peerů a interventů**, v případě potřeby budou otevřeny další.
- Zapojit pro úhradu nákladů části základních kurzů i jiných vzdělávacích aktivit SPIS finanční prostředky projektu ESF Prevence II. a výtěžek benefiční akce z Nadace Via. Tyto kurzy jsou a budou označeny jako dotované na webu NCO NZO v nabídce vzdělávání, proběhne i aktivní nabídka do zatím málo aktivních krajů.
- Pozornost věnovat **odbornému vedení stávajících SPIS týmů** prostřednictvím refresh kurzů. Připraven bude kurz pracovníků krizových linek SPIS a **2 dvoudenní refresh kurzy**. Mimo centrální úroveň, v krajích, proběhnou pro členy oblastní pracovní setkání pod dohledem odborných garantů SPIS.
- Realizovat **2 celostátních odborných konferencí SPIS v roce 2022**. Třídenní vzdělávací akce proběhnou v červnu (Zlínský kraj) pro interventy a v říjnu (NCO NZO) pro peery. Kontinuálně probíhá nabídka a realizace povinných supervizí a intervizí ve skupinové i individuální formě pro všechny pracovníky SPIS.
- **Zintenzivnit je nutno propagaci SPIS podpory**, včetně krizových linek, v rovině jednotlivých poskytovatelů zdravotních služeb. Pracovníci SPIS budou distribuovat plakáty, letáky, vizitky a provádět edukaci zdravotnických pracovníků v rámci provozních schůzí a workshopů, stejně jako studentů zdravotnických oborů.
- **Zaměřit se na podporu rozvoje SPIS** při práci s jednotlivými týmy SPIS v organizacích ve formě pracovních setkání, workshopů a konzultací prostřednictvím garantů SPIS, resp. odborných garantů. V krajích, v nichž se rozvoj psychosociální podpory nedaří, se zaměří na informování a jednání s managementy poskytovatelů zdravotních služeb, či jejich zřizovateli.
- Vypracovat **postup pro zvládnutí MU a hromadného postižení zdraví ve směru poskytování peer a intervenční péče pracovníky SPIS**. Vytvoření dokumentů pro použití v praxi ve formě check listů, edukace všech úrovní koordinátorů i běžné členy systému. Úkol zajistí odborní garanti SPIS.
- Realizovat ve spolupráci s GŘ HZS **aktualizaci Souboru typových činností integrovaného záchranného systému**, jmenovitě typovou činnost č. 12, která řeší postupy poskytování psychosociální podpory při MU. Odborní garanti navrhnou vytvoření Listu nemocnic a Listu SPIS, aktualizují List ZZS.

- Věnovat pozornost dopracování kategoriím nežádoucích událostí pro statistické sledování.
- Realizovat v rámci přípravy SPIS na mimořádnou událost ve spolupráci s NCO NZO **praktický kurz krajských a dalších vybraných koordinátorů SPIS** simulující událost mimořádného charakteru s nácvikem koordinace intervenčních a peerovských činností.
- Pokračovat ve **snaze o přijetí nového kódu První psychická pomoc**, umožňující využití finančních prostředků zdravotního pojištění pro poskytnutí první psychické pomoci.
- Pokračovat v intenzivním zavádění psychosociální podpory u šesti poskytovatelů, zapojených do projektu Prevence II. Jedná se o FN v Motole, FN Bulovka, FN U svaté Anny v Brně, Úrazovou nemocnici Brno, Krajskou zdravotní, a.s. a Domažlickou nemocnici.
- **Prohloubit činnosti SPIS ve zdravotnických školách** na základě zkušeností s epidemií nemoci Covid-19 a dalšími mimořádnými událostmi při edukaci a poskytování peer podpory studentům. Postup bude realizován ve spolupráci s Asociací zdravotnických škol, MŠMT a ve shodě s doporučeními MZ.

Seznam zkratk

SPIS	Systém psychosociální intervenční služby
MZ	Ministerstvo zdravotnictví
NCO NZO	Národní centrum ošetřovatelství a nelékařských zdravotnických oborů
CISM	Critical Incident Stress Management
ZZS	Zdravotnická záchranná služba
FN	Fakultní nemocnice
MV	Ministerstvo vnitra
GŘ HZS	Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru
MU	mimořádná událost